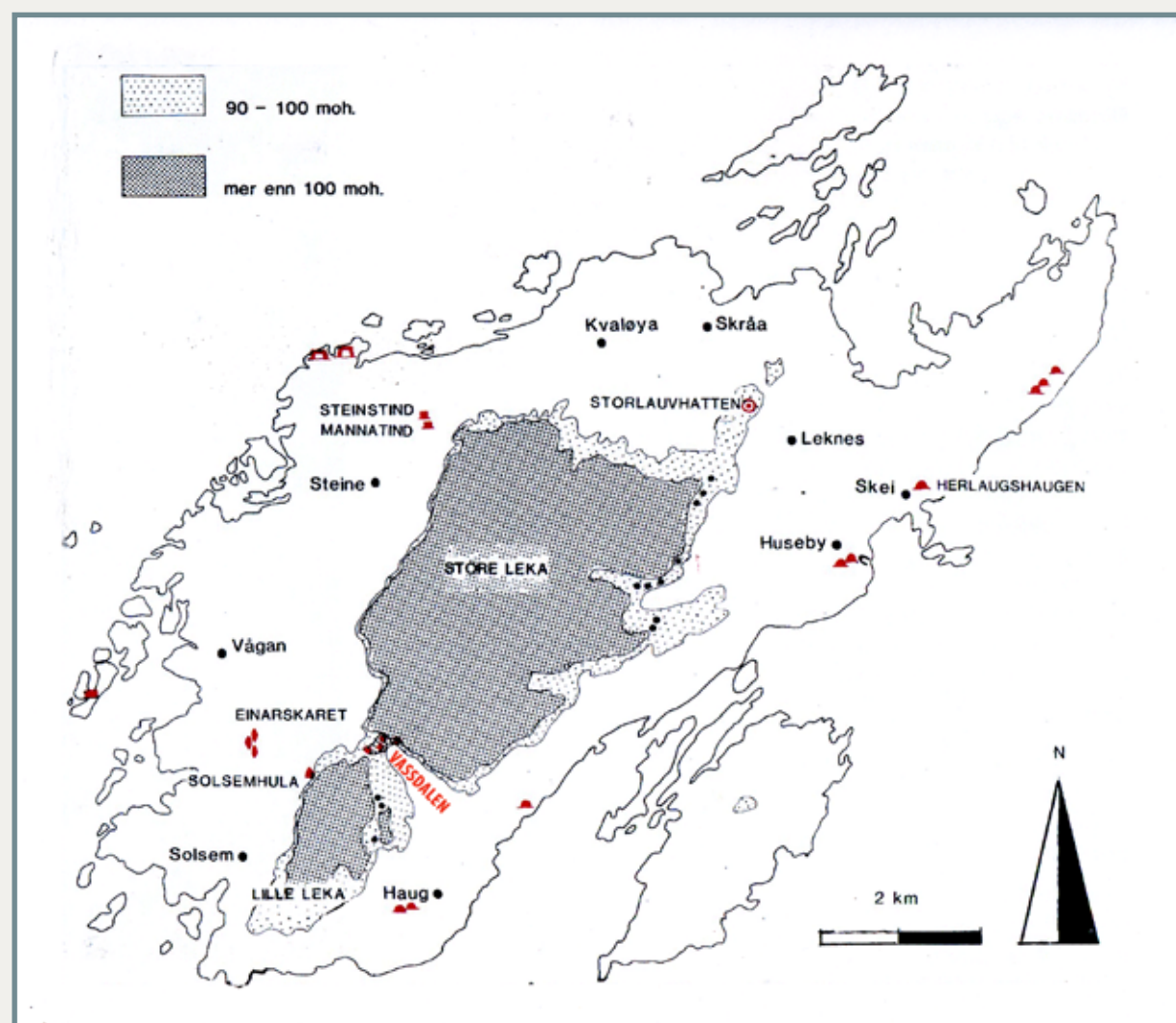

Steinalderen på Leka

Kart med særskilt markering av nivået mellom 90 og 100 moh., der boplassene fra eldre steinalder og et spesielt røysanlegg på Nordlauvhat-ten er avmerket. Et lite utvalg av øvrige fortidsminner på Leka er også tatt med. Kart og kilde; Kari Støren Binns, 1986.

Leka var blant de tidligste isfrie områder i Norge da isen trakk seg tilbake på slutten av siste istid. Arkeologiske utgravninger i Vassdalen viser omfattende bosettingsfunn fra pionertida. Det finnes knapt eldre spor etter folk i Norge.

Pionerbosetting

Da de første menneskene kom til Leka var havet 90-100 meter høyere enn i dag. Andre kjente bosettinger på denne tida er i Flatanger (Uran) og på Vega (Åsegarden og Mohalsen).

Fra denne pionertida (ca. 9000 år f. Kr) er det på Leka funnet 16 steinalderboplasser langs datidas strandnivå. Boplassene er spor etter et «kajakk-padlende» fangstfolk som drev jakt på hval og annet sjøvilt.

Arkeologiske utgravninger fra 2009 i Vassdalen mellom Haug og Solsem, viser at det har bodd folk her i minst 10800 år. Det ble funnet 7557 ulike steinredskaper og avslag etter redskapsproduksjon.

Landet stiger

Det anslås at Leka var isfri for ca. 14000 år siden, og nyere undersøkelser viser at sjøen da sto 128 meter høyere enn i dag. Dette regnes som marin grense på Leka.

Under istida trykte den tykke isen landet ned i jordskorpa. Da isen smeltet, lettet trykket, og landet steg. Landet steg gjen- nom hele steinalderen, hurtigst til å be- gynne med. Området mellom 20-100 meter over dagens havnivå har derfor vært strand- linjer og strender i Steinalderen. Landet stiger fortsatt, men bare 4-5 mm i året.

Eldre steinalder	Yngre steinalder	Bronsealder	Eldre jernalder	Yngre jernalder	Middelalder	Nyere tid
9200 f.Kr	4000 f.Kr	1500 f.Kr	500 f.Kr	550 e.Kr	1050 e.Kr	1537 e.Kr
Pionerbosetting 9200 - 7500 f.Kr	«Bondesteinalder»		År 0 Folkevandring 400-550	Vikingtid 780-1050		Nå Reformasjonen 1537

Skeisnesset i Steinalderen. Det ligger flere steinaldertufter på strandvollene ved Lauvåsen (sør for der du står nå), en boplass i sørøstlig helling med skjerna havn. Kartgrunnlag: Norge Digitalt. Grafisk utforming: Trond Haugskott. Her står du nå. ●

Skisse av boplass. Tegning: Kristin Floa

Skeisnesset i steinalderen

På slutten av steinalderen for 4-5000 år siden, hadde åsene langs Skeisnesset steget opp av havet som øyer.

På disse øyene er det funnet runde og firkanta forsenkninger i tidligere strandvoller av rullestein. Forsenkningene er tufter etter «grophus» fra steinalderen. Husene har hatt en overbygning av tre, torv, never eller skinn, men alle organiske spor er borte for lengst.

Mellom Lauvåsene og hoved-Leka var det et grunt sund. Grunne sund gav store muligheter til jakt og fiske. Steinalderfolket levde et nomadeliv mellom boplasser og fangststasjoner. Kanskje var tuftene i Skeisnesset fangstboplasser med tilknytning til en hovedboplass på Leka.

Valg av boplass

Steinalderfolket bodde ved stranda. De var sterkt knyttet til sjøen og nærheten til ressurser som fisk, sel, hval, og fugler.

Steinalderfolket hadde båter. Vi ser for oss lette farkoster trukket i skinn, slik som eskimoenes kajaker.

Tilgangen til en god landingsplass for båt var viktig. Solvendte steder med godt drenert undergrunn, ly mot vind og tilgang til ferskvann ble trolig favorisert.

Undersøkelser på Vega antyder at steinalderfolkene i perioder bodde sammen på en større leirplass (Åsegarden). En serie med enkeltstående hus, utrustet med redskaper og utstyr, var trolig fangsstasjoner alle i stammen kunne benytte. De kunne drive fiske og fangst langt fra hovedboplassen.

Redskaper fra steinalderen

Skaftulløks i stein, (se x i kart) funnet ved St. Hanshaugen på Skeismyra, fra siste del av steinalder og tidlig bronsealder. Fiskekrok av bein fra Haugshula, Leka. Foto: P.E.Fredriksen, Vitenskapsmuseet.

Funn av fiskebein fra brosme og lange på fangstboplasser tyder på at de kunne fiske på over 100 meters dyp. De hadde trolig fiskekroker av bein og spunnet snøre. Mye tyder også på at de kunne flette teiner og binde garn. Flintstein limt fast i bein med harpiks gir en kniv så skarp at du enkelt kan sløye fisk.

